

ПАЗАРНАТА ИКОНОМИКА СЕ НУЖДАЕ ОТ ЗНАЧИМИ РЕФОРМИ

Новата книга на чл.-кор. проф. Веселин Никифоров* е посветена на актуални проблеми на икономиката, за чието решаване се предлагат коренни реформи. И в този труд авторът показва своя нетрадиционен новаторски подход не само при оценката на съществуващото пазарно стопанство, а главно в посочените конкретни начини и механизми за неговото коренно реформиране и утвърждаването на творческо пазарно стопанство.

Книгата се състои от 25 глави, като във всяка от тях са разгледани конкретни въпроси, на които се търси отговор, и се сочи пътят за тяхното решаване в съответствие с вижданията на автора.

В началото е подчертано, че бързият растеж на богатството не може да се базира на друго освен на творчеството, което прави безсмислено търсенето на решения за ускоряване на развитието ни извън творчеството, определяно като могъщ фактор. За целта е необходимо преобразуването на сформиралото се разпределително и преразпределително пазарно стопанство в друго – съвременно творческо пазарно стопанство. Последното е такова, при което се осигурява усъвършенстването на трите основни структури на икономиката и обществото, допринасящи най-много за развитието чрез творчество.

Първата от тях се отнася до усъвършенстването различните видове собствеността върху капитала изобщо и по-специално в България. Другата важна фундаментална структура, предопределяща икономическото развитие, не е от рода на причинните фактори, каквито са интересите, целите, задачите, а от рода на функционалните фактори и се състои от секторната, подсекторната, подподсекторната и т.н. до продуктовата структура на стопанството.

Третата структура, която предопределя бедността на нашето развитие, е липсата на съюз между първата и втората структура. Трябва да изградим и едри предприятия, които да са заинтересувани да искат да покриват света – по-близък и по-далечен, със стоки. Необходимо е да се създадат работещи институции на науката, технологиите и техниката; причинните структури в икономиката и обществото да се свържат в тесен могъщ съюз с функционалните структури – секторните, подсекторните, подподсекторните, продуктовете и услугите (вж. с. 28-30).

Аргументирана е необходимостта от превръщането на университетите в най-важни фабрики (както ги нарича авторът) за изграждане на учени, на наука и на научноприложни решения.

Представен е модел за обективност при присъждането на научни звания. Науката има органична връзка с образованието. Правенето на наука

---

* *Веселин Никифоров*. Как да се формира творческото пазарно стопанство в България. С.: "Сиела", 2008, 194 с.

е започнало организирано именно в системата на образованието, и то главно във висшето.

Анализирано е състоянието на материално-техническата база на науката и образованието и са очертани средствата за нейното изграждане. За тази цел трябва да бъде създадена цялостна стратегия. Предложени са 15 основни положения за нейното разработване, сред които едно от най-важните е формиране на пазар на науката и научните решения.

Материално-техническата база на ВУЗ трябва да бъде в два раздела: за научни, технически и технологични решения, т.е. за конкурентоспособно новаторство, и за учащите се - за придобиване на професионални умения. При това добрите учащите се да имат право за достъп до първия раздел – новаторския.

Във връзка със структурите на стопанските субекти се прави изводът, че за решаването на този фундаментален проблем на икономиката са нужни незабавни реформи, които да доведат до формиране на съвременна структура на фирмите в съответствие с потребностите на страната. За тази цел се предлага уедряване на стопанските субекти. Авторът подчертава: "Или това ще се направи и страната ще възкръсне към творческо пазарно стопанство, или ще остане разпределителното и преразпределителното пазарно стопанство ... Да се знае, че базата на досегашните заболявания не е творчеството, а разпределението и преразпределението!" (с. 90). И тук също са посочени средствата за постигането на тази цел, а именно: нормативи за икономически стимули и санкции от държавата.

Формулирани са важни новаторски идеи за реиндустриализацията на българската икономика - тя е онзи могъщ фактор, който ще създаде възможности за преодоляване на бедността.

Като червена нишка в книгата преминава разбирането, че примитивизмът и бедността се дължат на съществуващото у нас разпределително и преразпределително пазарно стопанство. Решението на проблема е то да се преобразува в творческо (вж. с. 129 и сл.).

По-нататък е разгледан въпросът за повишаване ролята на селското стопанство за развитието на икономиката. Дефинирани са пет условия и предпоставки, за да се постигне възможно най-ефективно развитие на отрасъла. За повишаване на неговата доходност трябва с предимство да се осигури производството на плодове, зеленчуци, варива, билки и храсти. Тази идея се аргументира с конкретни изчисления за резултатите при производството на тези и други селскостопански продукти, доказващи предимства при направените сравнения. Те потвърждават, че предложените производства са по-доходни.

Подчертано е, че съществен проблем при производството на плодове и зеленчуци е тяхната беритба. Затова се предлага в България да се изградят заводи за машини за бране на плодове и зеленчуци, което да се осъществи на базата на софтуера и хардуера (вж. с. 138-139). Производството на такава техника да е насочено не само за вътрешни нужди, а и за износ. Разбира се, че

Пазарната икономика се нуждае от значими реформи

това, както и реиндустриализацията изобщо, е възможно с участието и непосредствената помощ на най-развитите страни, основани на взаимната изгода.

Отделено е място и са направени препоръки за реформите, които трябва да бъдат извършени в строителството, също насочени към основната цел за постигане на по-висока ефективност на икономиката.

Следва разглеждането на проблемите, свързани с експортната ориентация на икономиката като един от основните елементи на творческото пазарно стопанство. В този аспект е разгледана и ролята на потребителя. Подчертана е необходимостта от създаване на предпоставки и условия, които да осигурят заплащането на труда да съответства на стойността на работната сила.

Сериозно внимание е отделено на ролята на финансите за развитието на икономиката, както и на проблемите на правната и съдебната система. Тук е акцентирано върху правния статус и в частност върху правната регламентация на двете основни форми на собственост – частната и държавната.

В глава 24-та е отделено внимание на формирането, дейността и развитието на национална иновационна система в България. Предложено е да бъде създадено ново министерство на националната иновационна система, което да се оглави от първи заместник-председател на Министерския съвет.

Последната 25-та глава е посветена на социално-икономическото развитие чрез изясненото вече преобразуване на съществуващото стопанство в творческо пазарно.

Както беше отбелязано, в книгата са анализирани отделните отрасли на икономиката, като основният акцент е поставен върху разработените и предложени коренни реформи, които трябва се извършат. Очертани са подходът и механизмите, чрез които това да бъде осъществено. Целта е да се създадат предпоставки и условия за превръщането на сега съществуващото разпределително и преразпределително пазарно стопанство в съвременно творческо пазарно стопанство.

Отново ще подчертая, че книгата на чл.-кор. проф. В. Никифоров наистина съдържа нетрадиционно поставени и формулирани подходи и средства за постигането тази цел. Споделеното е опит да информирам читателите за част от ценното, съзряно в нея. Въпреки желанието ми навярно има положителни страни на този труд, които не съм успял да видя, но съм сигурен, че читателят ще усети новаторския дух на автора и след като прочете книгата, тя ще генерира у него размисли с иновационно съдържание.

Доц. д-р Иван Гаврилов